

Sygn. akt II Ca 968/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Iwona Siuta
Sędziowie:	SO Agnieszka Tarasiuk - Tkaczuk SO Robert Bury (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Dorota Szlachta

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 marca 2016 roku w S.

sprawy z powództwa A. G.

przeciwko Gminie M. S.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 12 maja 2015 roku, sygn. akt I C 1516/14

1. zmienia zaskarżony wyrok, w ten sposób, że:

a. w punkcie II. - oddala powództwo;

b. w punkcie III. - zasądza od powoda A. G. na rzecz pozwanej Gminy M. S. kwotę 2.400 zł (dwa tysiące czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.646 zł (dwa tysiące sześćset czterdzieści sześć złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Agnieszka Tarasiuk - Tkaczuk SSO Iwona Siuta SSO Robert Bury

Sygn. akt II Ca 968/15

UZASADNIENIE

Powód A. G. wniósł o nakazanie Gminie M. S. wydania rzeczy - pieniędzy w kwocie 28.902,77 zł ewentualnie o zasądzenie kwoty 28.902,77 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu. Podając podstawę faktyczną powództwa wskazał, że zawarł z powódką ugodę rozkładającą na raty świadczenie zasądzone prawomocnym wyrokiem

sądowym. Mimo rozłożenia świadczenia na raty, powódka wyegzekwowała w postępowaniu egzekucyjnym od powoda świadczenie stwierdzone tym wyrokiem.

Pozwana domagała się oddalenia powództwa o wydanie twierdząc, że kwota pieniędzy nie stanowi zindywidualizowanej rzeczy ruchomej, tj. konkretnie oznakowanych banknotów. Powołano się na art. 490 § 1 k.c. utrzymując, że ugoda ma charakter umowy wzajemnej.

Sąd ustalił, że Sąd Rejonowy w Szczecinie 8 stycznia 2008 roku wydał wyrok w sprawie z powództwa Gminy M. S. przeciwko A. G. o zapłatę (sygn. akt XI GC 379/07) zasądzając kwotę 13.053,72 zł z ustawowymi odsetkami oraz kwotę 2.983 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Na podstawie tytułu wykonawczego - wskazanego wyroku opatrzonego w klauzulę wykonalności - komornik wszczął egzekucję (akt Km 159/11). W czasie trwania postępowania powód złożył wnioski do pozwanej o rozłożenie zadłużenia na raty. Oświadczeniem woli nr 981/ (...)/12 złożonym w imieniu Gminy M. S. w dniu 6 listopada 2012 roku w sprawie wierzytelności Gminy M. S. z tytułu opłat za lokal użytkowy położony w S. przy al. (...), Zastępca Prezydenta Miasta S. wyraził zgodę na restrukturyzację zadłużenia ciężącego na A. G. z tytułu opłat za korzystanie z lokalu użytkowego położonego w S. przy Al. (...) przez:

1. rozłożenie na 100 rat kwoty 126.576,96 zł, ustalonych według stanu na dzień 29 sierpnia 2012 roku obejmujących zaległość główną w wysokości 53.001,54 zł., odsetki w wysokości 58.413,67 zł oraz koszty dochodzenia roszczeń w wysokości 15.161,75 zł. płatnych w terminach i w wysokości jak niżej:

-1 rata w wysokości 1.341,96 zł płatna w terminie do dnia 30 listopada 2012 roku,

-2-100 rata w wysokości 1.265 zł płatna w terminie do ostatniego dnia każdego miesiąca począwszy od 31 grudnia 2012 roku. Termin zapłaty ostatniej 100 raty określono na dzień 28 lutego 2021 roku.

2. w przypadku nieuiszczenia dwóch kolejnych rat w całości lub dokonania dwóch kolejnych wpłat w niepełnej wysokości, o których mowa w ust. 1 niespłacona wierzytelność staje się natychmiast wymagalna wraz z należnymi odsetkami od pierwotnego dnia wymagalności.

Zadłużenie z tytułu korzystania z lokalu użytkowego położonego w S. przy Al. (...) było zadłużeniem egzekwowanym w ramach postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie R. W. pod sygnaturą akt Km 159/11.

Oświadczeniem woli nr 982/ (...)/12 złożonym w imieniu Gminy M. S. w dniu 6 listopada 2012 roku w sprawie wierzytelności Gminy M. S. z tytułu opłat za lokal użytkowy położony w S. przy al. (...) II 17, Zastępca Prezydenta Miasta S. wyraził zgodę na restrukturyzację zadłużenia ciężącego na A. G. z tytułu opłat za korzystanie z lokalu użytkowego położonego w S. przy Al. (...) II 17 przez:

1. rozłożenie na 100 rat kwoty 61.746,56 zł, ustalonych według stanu na dzień 29 sierpnia 2012 roku obejmujących zaległość główną w wysokości 33.671,21 zł., odsetki w wysokości 21.904,70 zł. oraz koszty dochodzenia roszczeń w wysokości 6.170,65 zł. płatnych w terminach i w wysokości jak niżej:

-1 rata w wysokości 564,56 zł. płatna w terminie do dnia 30 listopada 2012 roku,

-2-100 rata w wysokości 618 zł. płatna w terminie do ostatniego dnia każdego miesiąca począwszy od 31 grudnia 2012 roku. Termin zapłaty ostatniej 100 raty określono na dzień 28 lutego 2021 roku.

2. w przypadku nieuiszczenia dwóch kolejnych rat w całości lub dokonania dwóch kolejnych wpłat w niepełnej wysokości, o których mowa w ust. 1 niespłacona wierzytelność staje się natychmiast wymagalna wraz z należnymi odsetkami od pierwotnego dnia wymagalności.

W związku z wyrażeniem zgody na rozłożenie należności powoda na raty pozwana Gmina M. S. złożyła dnia 19 listopada 2012 roku wniosek o zawieszenie postępowania egzekucyjnego prowadzonego pod sygn. akt KM 159/11,

wyłącznie w zakresie zajęcia świadczeń emerytalna – rentowych. 14 grudnia 2012 roku pozwana wniosła o zawieszenie postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko A. G. pod sygn. akt Km 159/11 wraz ze zwolnieniem wszelkich dokonanych zajęć w toku postępowania. Postanowieniem z 12 grudnia 2012 roku komornik zawiesił postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 159/11. Powód wywiązywał się terminowo z płacenia rat, na które zostało rozłożone zadłużenie wobec Gminy M. S., w tym należności egzekwowanych w toku postępowania prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie R. W.. Postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 159/11 zostało zawieszone. W czerwcu 2013 roku pozwana otrzymała informację, że nieruchomości A. G. położona w S. przy ul. (...) została zlicytowana, ponieważ prowadzona z niej była również egzekucja na rzecz innych wierzycieli powoda. 10 czerwca 2013 roku Komornik Sądowy wyegzekwował od pozwanego m.in. kwotę 28.908,04 zł., którą następnie w dniu 14 czerwca 2013 roku przekazał na rachunek bankowy powódki. Kwota ta w całości zaspokoiła należność egzekwowaną w ramach postępowania egzekucyjnego prowadzonego pod sygn. akt I KM 159/11. 17 czerwca 2013 roku do komornika wpłynęło pismo wierzyciela – Gminy M. S. o podjęcie postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko A. G. (KM 159/11). Pismo datowane było na dzień 12 czerwca 2013 roku, a wcześniej zostało wysłane do komornika faksem. P. egzekucyjne prowadzone pod sygn. akt Km 159/11 zostało zakończone wskutek całkowitej zapłaty.

Sąd przyjął, że powództwo o wydanie jest bezzasadne, skoro powód nie domagał się wydania konkretnie oznaczonych pieniędzy, zindywidualizowanej rzeczy ruchomej. W odniesieniu do powództwa o zasądzenie stwierdzono, że powód wywiązywał się z płacenia rat w terminie, więc wierzytelność nie stała się natychmiast wymagalna. Przez rozłożenie należności na raty i terminowe wywiązywanie się przez powoda z obowiązku ich uiszczenia nastąpiło zawieszenie wymagalności świadczenia, przez co stało się ono nienależne; w ocenie Sądu świadczenie w kwocie 28.908,04 zł. jako wyegzekwowane przed terminem płatności jest nienależne.

Wyrok został zaskarżony apelacją przez pozwaną w całości, która zarzuciła naruszenie:

- 1) art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i nieprawidłowe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż kwota 28.902,77 zł przekazana przez komornika sądowego pozwanej stanowi świadczenie nienależne;
- 2) art. 411 § 4 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż przepis ten nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie, bowiem to nie powód spełnił świadczenie.

Apelująca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa ewentualnie jego uchylecia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

1. Apelacja jest zasadna, jednak jedynie z powodu ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Odwoławczy. Sąd II instancji przyjmuje ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny za własne ustalenia, bez konieczności ponownego jego przytaczania czyniąc ponadto dodatkowe ustalenia, mianowicie że powód nie zapłacił dwóch kolejnych rat w pełnej wysokości.
2. Materialnoprawna ocena powództwa wyrażona przez Sąd Rejonowy w stanie faktycznym istniejącym w chwili zamknięcia rozprawy przed tym Sądem nie wymaga weryfikacji w kontekście ustalenia, czy kwota pieniędzy wyegzekwowana od powoda stanowiła nienależne świadczenie czy też bezpodstawnie wzbogaciła majątek pozwanej. Decydują o tym ustalenia faktyczne Sądu II instancji. Jedynie na marginesie można uczynić uwagę, że świadczenie, które uzyskuje kwalifikację nienależnego, wymaga – jak każde świadczenie - woli wykonania zobowiązania przez dłużnika, co nie ma miejsca w sytuacji, kiedy wierzyciel uzyskuje przedmiot zobowiązania prowadząc postępowanie egzekucyjne, więc przymusowo, bez woli spełnienia świadczenia przez dłużnika. Zawarcie ugody jest jedną z okoliczności, która skutkuje wygaśnięciem obowiązku spełnienia świadczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym. W miejsce tego świadczenia pojawia się obowiązek spełnienia świadczenia wynikającego z zawartej między stronami ugody. Wbrew ocenie wyrażonej przez Sąd pierwszej instancji i apelującej, kwota wyegzekwowana przez komornika bezpodstawnie wzbogaciła powódkę. Gmina uzyskała świadczenie na podstawie tytułu wykonawczego, który

wskutek dokonanej następnie czynności materialnoprawnej przestał regulować stosunki prawne między stronami. Przysporzenie na podstawie tytułu wykonawczego, który nie stwierdza już obowiązku świadczenia jest przysporzeniem bez tytułu prawnego. Nie ma to jednak żadnego znaczenia dla ustalenia zasadności roszczenia o zapłatę w chwili zamknięcia rozprawy przez Sąd pierwszej instancji. Strona powodowa była bezpodstawnie wzbogacona kwotą wyegzekwowaną na podstawie tytułu wykonawczego stwierdzającego obowiązek zachowania, który wygasł na skutek zawartej między stronami umowy ugody. Szersze odniesienie się do zasadności zarzutu naruszenia art. 410 k.c. nie ma żadnego znaczenia, podobnie w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 411 § 4 k.c. - przepisy te nie znajdują zastosowania w rozpoznanej sprawie. Powód nie spełnił świadczenia, a wartość majątkowa przeszła między majątkami stron wskutek innego zdarzenia – działalności komornika egzekwującego świadczenie na podstawie tytułu wykonawczego, którego strony same pozbawiły wykonalności zawierając ugodę, zastosowanie znajduje art. 405 k.c. Oczywiście bezpodstawnie jest twierdzenie, że ugoda ma charakter umowy wzajemnej, co może skutkować powstrzymaniem się wierzyciela ze spełnieniem świadczenia. W ugodzie brak jest ekwiwalentności świadczeń, co jest wystarczające dla przyjęcia, że w sprawie nie ma zastosowania art. 490 k.c. Jak wskazano, dla rozstrzygnięcia sprawy zasadnicze znaczenie mają jednak ustalenia faktyczne dokonane przez sąd drugiej instancji.

3. Z treści pisma pozwanej z dnia 22 lutego 2016 roku wynika, że powód nie wpłacił dwóch kolejnych rat w pełnej wysokości, mianowicie za sierpień 2015 roku i wrzesień 2015 roku. Fakty te zostały następnie przyznane przez pełnomocnika powoda w piśmie z dnia 29 lutego 2016 roku. Wskazano jednocześnie, że kwoty 1265 zł wpłacono przez pomyłkę na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a nie na rachunek pozwanej. Pomyłka miała polegać na tym, że powód przekazał kwoty należne ZUS-owi pozwanej natomiast kwoty należne pozwanej ZUS-owi. Dokumentując te fakty powód przedstawił 2 polecenia przelewu z 3 sierpnia 2013 roku i 30 września 2015 roku, z których wynika przelanie na rzecz ZUS kwot po 1265 zł. Oświadczenie woli złożone w imieniu powódki z dnia 12 listopada 2012 roku w przedmiocie rozłożenia na raty długu pozwanego poprzedzone jego wnioskiem oznacza, że strony zawarły umowę ugody, którą dług powoda został rozłożony na raty, przy czym jednocześnie postanowiono, w przypadku nieuiszczenia dwóch kolejnych rat w całości lub dokonania dwóch kolejnych wpłat w niepełnej wysokości, że niespłacona wierzytelność staje się natychmiast wymagalna. Umowa łącząca strony nie łączy skutku postawienie całej wierzytelności w stan wymagalności z przyczynami niezapłacenia dwóch kolejnych rat. Dla treści łączącego strony stosunku zobowiązaniowego bez znaczenia pozostaje, z jakich przyczyn powód nie zapłacił dwóch kolejnych rat w całości. Odwoływanie się do błędu, który miał popełnić powód przy spełnianiu świadczenia na rzecz powódki i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest zupełnie irrelevantne dla skutku wymagalności wierzytelności, jaki przewiduje łącząca strony umowa. Jest faktem przyznanym, że powód nie zapłacił dwóch kolejnych rat w pełnej wysokości, umowa łącząca strony przewiduje ten skutek, że cały dług staje się przez to wymagalny. Suma pieniędzy wyegzekwowana od powoda, a znajdujące się w majątku pozwanej w chwili zamknięcia rozprawy przez Sąd drugiej instancji przeszła na ważnej podstawie prawnej; mianowicie istnieje wymagalny dług powoda w zakresie wynikającym z umowy ugody z dnia 12 listopada 2012 roku w wysokości przewyższającej kwotę dochodzoną pozwem. W tym stanie rzeczy i wskutek zmiany okoliczności faktycznych pogląd o przejściu kwoty dochodzonej pozwem między majątkiem powoda i pozwanej bez podstawy prawnej przestał być aktualny.

4. Z treści art. 353 k.c. wynika, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia; norma ta przyznaje wierzycielowi prawo podmiotowe do domagania się od dłużnika określonego zachowania (wierzytelność). Realizacja tego prawa przed sądem podlega ocenie zgodnie z art. 5 k.c., według którego nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny z ogólnie pojętą moralnością albo gospodarczo-społecznym przeznaczeniem tego prawa. W okolicznościach sprawy należało rozważyć, czy żądanie pozwanej od powoda spełnienia w całości świadczenia nie jest sprzeczne z kryteriami klauzuli generalnej z art. 5 k.c. Z materiału dowodowego sprawy nie wynika jednak, aby powód wpłacił pozwanej zalegające 2 kolejne raty; ponadto nie zapłacił raty za grudzień i z przedstawionego przez powoda wyciągu z rachunku bankowego nie wynika, aby zapłacił ratę za styczeń 2016 roku, bynajmniej dowodu na tę okoliczność nie przedstawiono. W sytuacji, kiedy powód nie tylko nie zapłacił dwóch rat, które pozwana uznała za warunek rozwiązujący łączącą strony ugodę, ale ponadto nie zapłacił innych, nie ma podstaw do przyjęcia, że żądanie spełnienia świadczenia przez stronę pozwaną jest sprzeczne z moralnością albo gospodarczym przeznaczeniem wierzytelności przysługującej pozwanej.

5. W tym stanie rzeczy, wskutek okoliczności faktycznych ustalonych przez Sąd II instancji wyrok podlegał zmianie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. przez oddalenie powództwa. Stosownie do wyniku sprawy zmianie podlega orzecznictwo Sądu pierwszej instancji w zakresie kosztów procesu, mianowicie pozwana wygrała sprawę, co zobowiązuje powoda, stosownie do art. 98 k.p.c. do zwrotu kosztów procesu, wynagrodzenia radcy prawnego ustalonego zgodnie z § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Pozwana wygrała postępowanie przed sądem drugiej instancji, co oznacza obowiązek zwrotu kosztów tego postępowania przez powoda, opłaty od apelacji oraz wynagrodzenia pełnomocnika ustalonego na podstawie § 6 pkt 5 § 12 ust. 1 pkt 1 cytowanego Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSO Robert Bury (spr.) SSO Iwona Siuta SSO Agnieszka Tarasiuk - Tkaczuk